

ELŐSZÓ A KULTURÁLIS KREATÍVOK CÍMŰ KÖNYV MAGYAR KIADÁSÁHOZ

Jönnék a kulturális kreatívok!

Történelmi jelentőségű művet tart a kezében a tisztelt olvasó! Ugyanis ez az első könyv, az első tudományos megalapozottsággal készült munka, mely egyértelműen és mindenki számára érthető módon mutatja be és igazolja azt, amit társadalomkutatók és szociálpszichológusok már eddig is éreztek és előre jeleztek. Mégpedig azt a két lényeges elemet, ami a XXI. század társadalmi és szociális fejlődését meg fogja határozni, azt a kettőt amire a könyv igen találó és sokat mondó címe is utal: egyszer hatalmas tömegek – csak az USA-ban 50 millió ember – másképpen gondolkodik, mint azt ma a média belének sulykolja ill. a hatalom szeretné, másodszor a társadalmi változásokat már nem lehet megállítani, megakadályozni, mert ez a hatalmas tömeg, amint tudatosul benne az az erő, amit képvisel „meg fogja változtatni a világot”. A kulturális kreatívok, mint azt a könyvből láthatjuk feltartóztathatatlanul jönnek, számuk bárki bármit is tesz egyre növekszik és az általuk képviselt értékek így rövidesen az emberi közösségek alapvető értékei lesznek. A kulturális kreatívok jönnek anélkül, hogy valaki szervezné őket, vagy létükből politikai erőt akarna kovácsolni, vagy ez bármilyen csoportnak az érdekét szolgálná. Jönnék egyszerűen azért, mert a történelmi folyamatokat, az emberi tudatosság fejlődését nem lehet megállítani, még akkor sem, ha a mai hatalom és az őt kiszolgáló szellemi elit nem vesz tudomást ezekről a tényekről és elhallgatja azokat.

A kulturális kreatívok ilyen nagyszámú megjelenése tehát nem csak azt mutatja, hogy az emberi tudatosság fejlődését semmiféle manipulációval nem lehet megállítani, hanem azt is, hogy a szociális formák, az ember által alkotott társadalmi formák fejlődése sem tartóztatható fel! A jelen könyvben a szerzők által bemutatott és részletesen leírt új morális értékeknek az elkövetkező években történő megállíthatatlan és széleskörű elterjedése következtében ugyanis egy alapvető társadalmi átalakulás előtt állunk. Ezen tudati átalakulás során egyrészt minden emberben tudatosulni fog majd, hogy a piacgazdaságra épülő kapitalizmus nem a végső és az egyetlen üdvözítő társadalmi forma, és a jövő az eddig megismerteknél egészségesebben működő és emberibb szociális formákat hoz majd. Az így bekövetkező változások során megszűnik az a sok ezer éves megszokás, mely szerint az emberek életét, cselekedeteit mindig uralkodójuk utasításai határozták meg, hiszen az emberek felett eddig mindig állt valaki, egy király, egy császár vagy egy pártvezér, aki uralkodott népe felett. Így ez az öröknek hitt hierarchikus szociális forma a jövőben át fog alakulni, annak ellenére, hogy az embert a történelmi idők több ezer évén keresztül ez a megváltoztathatatlan hitt, hierarchikus berendezkedésű szociális tér kísérte végig egészen a mai napig. Át fog alakulni éppen a kulturális kreatívok hatására és az általuk képviselt új tudatosság hatására. Ezután már csak az emberből belülről induló és tudatosságán alapuló felismerés lesz képes egészséges szociális formákat kialakítani, és így a kulturális kreatívok megjelenésével vége annak a helyzetnek, hogy a hatalom felülről húzza rá a társadalomra azt a formát, ami az ember mindenkori

tudatosságának és a hatalmon lévőknek a leginkább megfelelt. Vagyis a XXI. században a hierarchikus szociális formáknak vége!

Ezt a kijelentést egyrészt alátámasztja az tény is, hogy az a társadalmi forma amiben ma élünk még mindig a régi, hierarchikus felépítésű társadalmi és vallási közösségek hatalmi struktúrái és elvei szerint épül fel. Ez a forma a régi időkben még jogos és időszerű volt, mert legitimitásióját valamilyen isteni princípiumnak köszönhette. Ezzel szemben a modern ipari társadalom kizárólag pénzre épülő hatalmi struktúrái már semmiféle isteni legitimitációval nem rendelkeznek, hatalmukat kizárólag a felhalmozott pénznek köszönhetik. Ezek a pénzre épülő hierarchiák pedig éppen azzal nem rendelkeznek, melyek a hatalomgyakorlás hierarchikus formáinak régen a legitimitációt megadták: a morális alapokkal és szellemi háttérrel. Mert az ősi társadalmi hierarchiák élén álló pap királyok és/vagy beavatott uralkodók – éppen a beavatásuk által – rendelkeztek a megfelelő szociális formák kialakításához szükséges bölcsességgel és szellemi tudással, ráadásul ebben a folyamatban megszerezték azt a képességet is, hogy uralkodni tudjanak saját mohóságuk és önzésük felett. Mivel a hatalom mai birtokosai ezzel a képességgel nem rendelkeznek, a pénz hatalomra kerülésével így az emberi mohóság és önzés is hatalomra került, ennek következtében szociális formáink ma törvényszerűen egyre több helyen a felbomlás, szétesés jeleit mutatják, mert – éppen a fenti hiányosságok miatt – egyre improduktívabbak, rugalmatlanabbak lettek és mára már az alapvető társadalmi, gazdasági problémák megoldására is képtelenek. Ezt a véleményemet a 2008 végén kezdődött és 2009-ben eszkalálódó világválság, amit egy betegen működő társadalmi forma okozott, csak még jobban alátámasztja és az emberekben a változás szükségességének igényét csak tovább erősíti. Tehát a mai krízis egyfajta jelzés az emberek számára arra, hogy itt az ideje másképpen gondolkodni, és azt, amit eddig egy adott, megszokott módon csináltunk, a jövőben bizony másképpen kell csinálni. A kulturális kreatívokat viszont ez a válság csak megerősíti abban, hogy amit eddig gondoltak az teljesen helyes és a társadalmi berendezkedés jelen formájában nem képes az egészséges működésre.

Másrészt fenti kijelentés egyenesen következik abból is, amit a szerzőpár ebben a könyvben az amerikai kulturális kreatívokról kifejt, amit egyébként minden tekintetben alátámasztanak az időközben az európai társaikról megjelent könyvben megfogalmazottak is. Alain de Vulpian: „Towards the Third Modernity, How ordinary people are transforming the world” című munkájában ugyanis a kulturális kreatívok európai hatását és tevékenységét vizsgálja és amerikai kollégáival egyező megállapításokra jut. Ehhez még szorosban kapcsolódnak az Európában és az USA-ban is már hosszú évek óta egyaránt tapasztalható – napjainkra csúcspontját elérő pénzügyi, gazdasági, szociális, energetikai, élelmezési, stb. – válságjelenségek hatására létrejött változások is. De persze elég az is, ha csak figyelmesen körülnézünk magunk körül és azonnal mindenki láthatja, hogy mit is okozott a világban az emberek tudatosságának ilyen nagymértékű átalakulása, hiszen körülöttünk a világban mindenhol azt tapasztalhatjuk, hogy a hierarchikus hatalom csődje miatt a civilek, a kulturális kreatívok, akár globális forradalomnak is nevezhető, kulturális, szociális és politikai változások sorozatát indították el. Ezen változások során pedig a hierarchikus rendszerek csúcán lévők tehetetlenül néznek szembe a hatalmi piramisok lábánál álló civilek felébredő öntudatával és szabadságvágyával.

Az ennek nyomán bekövetkező változások következtében a harmadik évezred közösségeiben és társadalmában a hatalom már nem azé a kevés önjelölt „rátermett” lesz, akik azt meggyőzően és szakszerűen próbálják meg felhasználni valamely „jó” dolog érdekében, mint azt ma látjuk, hanem azoké a szabad szellemi embereké, vagyis kulturális kreatívoké, akik számára a hatalom küldetése a közösségi alapokon szerveződő gazdasági és társadalmi struktúrákban teljesedik be. Ezekben viszont a hatalom mai hierarchikus formában történő gyakorlása és alkalmazása fölöslegessé válik.

A szerzők által felismert új társadalmi réteg, a kulturális kreatívok által hozott társadalmi fejlődés, vagyis a hierarchikus formákból a szabad közösségek önkéntes társulása irányába való átmenet során tehát nem egyszerűen a hatalom újraelosztásáról lesz szó, hanem át fog alakulni a hatalom gyakorlása és megváltoznak az emberek által létrehozott szociális formák is. Az eddig ismert hierarchikus hatalmi rendszerek az abban felül lévő hatalmi élményére épültek, ami azon alapult, hogy a csúcson a vezető kielégülést nyerhetett abból, hogy akaratát az alája rendelt és a rangsorban utána következő emberek megvalósították. Mivel ez a hatalom – ahogyan azt a mindennapokban is látjuk és a saját bőrünkön is megtapasztaljuk – ellenőrizni és megtörni akar, legázolni és leigázni másokat, ezért ebből a hatalomból hiányzik a helyes morális motiváció. Ez azt is jelenti, hogy a hatalom gyakorlásának ez a mai formája egy rossz irányú akarat kifejezője. A hierarchikus hatalom ugyanis a másik ember - az alsó hatalmi szinteken élők és dolgozók - akaratát akarja megtörni, miközben persze a lent élők frusztrációt vagy kielégülést élnek meg aszerint, hogy a vezetők által képviselt dologgal azonosulni tudtak-e vagy sem, és hogy a hatalmi hierarchiák jutalom - büntetés játékába be tudnak-e kapcsolódni vagy sem.

Ezzel szemben a kulturális kreatívok egyre növekvő száma következtében a világban kifejlődő új tudatosság alapján kialakuló szabad közösségekben és az általuk létrehozott új szociális formákban a hatalom élményének helyébe egyfajta közösségi élmény fog lépni, amikor a közösség tagjai a közösen hozott elhatározásokat és megállapodásokat valósítják meg. Ez pedig elvezet oda, hogy így az emberek a kielégülést már nem a hatalom gyakorlásában, hanem a közösen megfogalmazott feladatok megvalósításában és a hozzá kapcsolódó munka szeretetében találják majd meg.

Amíg tehát a hierarchikus felépítésű társadalomban az egyén akarata élt a közösségben, úgy a jövő önszerveződésre épülő közösségi társadalmának társulásaiban egy olyan együttes akarat hathat majd, mely a résztvevő emberek szabad szellemi életéből ered. A tudatosságnak erre a fokára eljutott ember – akiből csak az USA-ban ma több mint 50 millió él – már képes lesz önmaga felett gyakorolt hatalmával úgy élni, hogy a másik iránt érzett bizalom által saját akaratát visszafogja, és ezáltal egy olyan teret hoz létre, amelyben társa szabadon megvalósíthatja akaratát. Ez pedig azt is mutatja, hogy a hatalom önmagában nem rossz! Ugyanis ha az ember képes a hatalomgyakorlás irányát önmaga felé fordítani és nem mások felett és másokat elnyomva gyakorolni azt, akkor a hatalomnak fontos és pozitív szerepe van! Ezáltal ugyanis az ember képessé válik arra, hogy saját sorsát a kezébe vegye, a világhoz való viszonyát, szociális életét, és környezetét formálja, de már nem mások kárára.

Ezen a fokon az ember már alkalmassá válik egy újfajta szociális megértés kialakítására is, ami által képessé válik egyéni felelősségének felismerésére mindazokban a dolgokban, amelyek körülveszik, és hajlandó lesz ezt a felelősséget fel is vállalni, sőt ezek érdekében tenni is. Ez csak a hatalomtól mentes szociális formákban valósítható meg, viszont ekkor a kultúra, a politika és a gazdaság a felelősségüket felismert és felvállalt emberek belső bátorságából és erőiből táplálkozik majd. Ehhez azonban látni kell azt, amit a könyvben leírt embercsoport már felismert: a mai modern ember felelőssége a mindennapok apró dolgaiban, a mindennapi élet tetteiben rejlik, ott, ahol találkozik, összeütközik más emberek tetteivel: a hivatalokban, a vállalatoknál, a közlekedésben, a családban, az iskolában. Vagyis az élet minden területén és minden pillanatában vizsgálunk, és vizsgáljuk bizalmunk ereje is és a mi egyéni felelősségünk, hogy kialakítjuk-e, létrehozuk-e mi is azt a tudatosságot, ami a kulturális kreatívokat már jellemzi, ami mindenkit elvezethet erre a magasabb tudatossági szintre.

Persze a hierarchikus struktúrák a kulturális kreatívok által létrehozott új társadalmi formákban is fennmaradhatnak, de csak olyan helyeken, ahol azok indokoltak, például a termelési folyamatok igénylik őket. Máshol viszont a nyílt és szabad közösségek struktúráját fogják majd az emberek előnyben részesíteni, és nem csupán azért, mert az hatékonyabb, hanem azért is, mert ezek megteremtik a megfelelő talajt a szabad emberek közötti szabad véleménycseréhez. Ez azért lényeges, mert valódi kommunikáció, ami a társadalom egyetlen gyógyító ereje, csak egyenrangú emberek között lehetséges. Persze ez fordítva is igaz: valódi egyenlőség is csak ott lehetséges, ahol mindenki mindenkivel szabadon kommunikálhat, hierarchiateremtő és embert embertől elválasztó erők és hatóságok nélkül. Természetesen a hatalmon lévőkötől nem várhatjuk, hogy önként lemondjanak gazdasági előnyeikről, befolyásukról és státuszszimbólumaikról, de azt jól láthatjuk, hogy miközben mindent megtesznek a valóság és a problémák lényegének eltusolására vagy eltitkolására, az ő számukra is egyre nyilvánvalóbb, hogy a hatalom eltolódása és a piramis alján álló kulturális kreatívok közelgő hatalomátvétele már nem elkerülhető. A kérdés ma már csak az, hogy ez mikor következik be.

Egyáltalán lehetséges egy ilyen társadalmi rendszer? – teheti fel joggal a kérdést az olvasó. A könyvet elolvasva már határozottan állítom, hogy igen, és nem is olyan nehéz elképzelni. Elég ha átéljük, hogy hogyan gondolkoznak és élnek a kulturális kreatívok, milyen morális elveket vallanak. Ezek alapján egy olyan közösség képe rajzolódik ki előttünk, mely úgy működik, mint egy egészséges élő szervezet, és ahogyan az élő organizmus minden sejtje és szerve pontosan tudja, hogy mi a feladata és miként kell együttműködni a többiekkel, anélkül, hogy erre bárhonnai is utasítást vagy parancsot kapna, pontosan ilyen módon kapcsolódnak majd egymáshoz a jövőben a kulturális kreatívok és az általuk létrehozott új közösségek is. Ezekben a közösségekben minden ember tudni fogja, hogy mi is az a cselekedet, mely — miközben közössége javára van — nem okoz kárt másoknak. A tudatosságnak erre a szintjére eljutott kulturális kreatívoknak már ma sincs és a jövőben még inkább nem lesz szükségük felsőbb utasításokra, parancsokra, mert bennük az idők során egy olyan új morális képesség alakul ki, amely a külső kényszer szükségét teljesen feleslegessé teszi.

Határozottan állítom, hogy a kulturális kreatívok által képviselt morális alapokon álló és az emberből fakadó és egészségesen kialakított szociális formában, társadalomban, lehetőség van arra, hogy az ember mindhárom szintjét – gondolatait, érzéseit és akaratát – oly módon alakítsa, és dolgozza át, hogy ezáltal egy olyan újfajta szociális képessége alakuljon ki, mely aztán alkalmas a szociális, a kapcsolati szféra fentiekben leírt módon való működtetésére. A tudati fejlődésnek erre a fokára eljutott ember ugyanis képessé válik arra, hogy saját, szabad akaratából a rendelkezésére álló összes lehetőség közül csak azokat használja fel és hajtsa végre, melyek környezete és embertársai javára szolgálnak. A kulturális kreatívoknál felismert tudati fejlődés tehát az emberi kapcsolatokban is megmutatkozik majd és széleskörű elterjedésével egy új emberi képesség megjelenéséhez vezet, aminek segítségével az ember képessé válik az emberi kapcsolatokon belül olyan cselekedetek végrehajtására, melyek az ő egyéni meglátása szerint helyesek és szükségesek, de közben a többi embert nem károsítják, szabadságát nem korlátozzák. Végző soron, így az ember a szociális szféra művészévé fog válni.

Ennek a könyvnek az elolvasása után már érthetővé válik az is, hogy miért volt olyan robbanásszerű az elmúlt 10 – 15 évben a civil szektor növekedése, és hogy miért nőtt meg világszerte olyan hihetetlenül nagymértékben az embereknek az aktivitása és a tevékenysége ezen a területen. Ez a kulturális kreatívok által élettel megtöltött civil szféra pedig egy olyan új képet alakított ki a világról, ami eddig még nem létezett a világban soha. Mondhatnánk úgy is, hogy ezzel beindult az a folyamat, melynek során azokat a kötelezettségeket és jogokat, amelyeket a történelem folyamán mindig a kormányok vállaltak át, fokozatosan egyre inkább a civilek, a polgárok és az ő általuk alkotott szervezetek veszik át. A civilek, az állampolgárok elkezdtek szervezni magukat, elkezdtek szervezeteket, társulásokat létrehozni, és azokat összekötni egymással annak érdekében, hogy az általuk felismert és ebben a könyvben részletesen leírt értékeket megvalósítsák a világban, és ezeket bevigyék a mindennapi életükbe is. Azaz a jövő új formáinak kialakítása és a hatalom átvétele a jelenlegi hatalom minden törekvése ellenére már folyamatban van és megállíthatatlan.

Itt vannak tehát közöttünk, körülöttünk mind: az 50 millió amerikai kulturális kreatív az Egyesült Államokban és a 90 millió hasonló tudatosságú ember itt Európában – egy új világ polgárai, akik a jelenben készítik elő az új jövőt és annak új szociális formáit. Ők azok, akik a jövőben azokat a fantasztikus lehetőségeket látják, ami a történelem során eddig még soha nem adatott meg az ember számára itt a Földön, hogy saját maga alakítsa ki azt az emberi és az embert szolgáló szociális formát, amely az egészségesen működő emberből indul ki, és a közösségi alapokon szerveződő gazdasági és társadalmi struktúrákban teljeseedik be.

Takáts Péter